

Prikaz postupka¹

Županijski sud u Vukovaru

Predmet broj: K-48/06

Kazneno djelo: ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ-a RH

Optužnica broj: K-DO-42/01 od 05. travnja 2006. godine, precizirana 08. rujna 2006. godine, izmijenjena podneskom od 19. studenog 2007. godine

Optuženici:

Slobodan Vučetić, nakon odustanka tužitelja od optužbe, izmjenom optužnice od 19. studenog 2007. godine, postupak protiv njega je obustavljen; branio se sa slobode (2001. godine pritvor protiv njega je ukinut te su određene mjere opreza)

Petar Gunj, nakon odustanka tužitelja od optužbe, izmjenom optužnice od 19. studenog 2007. godine, postupak protiv njega je obustavljen; branio se sa slobode (2002. godine pritvor protiv njega je ukinut te su određene mjere opreza)

Mirko Vujić, u odnosu na njega postupak je zbog raspravne nesposobnosti razdvojen rješenjem Vijeća od 22. prosinca 2006. godine; branio se sa slobode (2002. godine pritvor protiv njega je ukinut te je određeno jamstvo, tj. zabrana raspolaganja nekretninom)

Stevan Perić, nakon uhićenja u Austriji i izručenja nalazio se u pritvoru Zatvora u Osijeku

Žrtve:

- **prema preciziranoj optužnici od 08. rujna 2006. godine:**

- ubijeni: Milan Kovačević, Stipo Mitrović, Tomo Jelinić, Ljubica Mitrović, Zlatko Mitrović, Đuro Mitrović, Marko Kujundžić, Damir Kovačević, Marijan Marinčić, Marin Mitrović, Dragutin Penavić, Bartol Penavić, Željko Ore, Ivan Garvanović, Mato Garvanović, Milan Jelenić, Damir Mitrović, Jozo Mrkonjić, Ljubica Garvanović, Tunica Garvanović, Ana Magić, Janko Latković, Pero Gvozdanić, Janko Mrzopoljac

- odvedeni i nestali: Mato Kujundžić, Jakov Kujundžić, Slavko Mitrović, Marko Penavić, Dragutin Gvozdanić, Mato Mijatović, Mato Tomić, Luca Tomić, Ivan Ilanić, Ilija Bojić, Josip Majdaček, Edvina Ilanić, Marijan Kujundžić, Ivan Juratovac, Janko Grubač, Ivan Sotinac

- zlostavljani: Marin Kujundžić, Milan Ivančić, Marin Martić, Mara Krajić, Marta Nakić, Ljubica Potočki

- **prema izmijenjenoj optužnici od 19. 11. 2007. godine:**

- ubijeni: Milan Jelinić i Marin Mitrović

- nestao: Slavko Mitrović

- fizički zlostavljani: Mara Kraljić i Marica Mitrović

- psihički zlostavljani: obitelji Vladimira Mitrovića, Marijana Kujundžića i Mate Mitrovića

- oduzete stvari: Tadija Mrkonjić

Zastupnik optužnice: Županijsko državno odvjetništvo u Vukovaru: zamjenik, Zdravko Babić

Branitelji:

Odvjetnik Nediljko Rešetar – branitelj optuženog Vučetića

Odvjetnik Branko Ivić – branitelj optuženog Gunja

Odvjetnik Andrej Georgievski – branitelj optuženog Vujića

---

¹ Monitor Centra za mir, nenasilje i ljudska prava, Mladen Stojanović, je prikaz slučaja načinio na temelju sudskih dokumenta (optužnice, zapisnika s rasprava, presude) te bilješki s praćenja glavnih rasprava.

Odvjetnik Tomislav Filaković – branitelj optuženog Perića

Punomoćnici oštećenika:

Nitko

Vijeće za ratne zločine:

Sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća
Sutkinja Branka Ratkajec-Čović, članica Vijeća
Sudac Željko Marin, član Vijeća

Optužnica

Optužnicom ŽDO-a u Vukovaru, br. K-DO-42/01, **od 05. travnja 2006. godine** optuženo je 35 osoba, među njima kao XIII-okr. Slobodan Vučetić, XV-okr. Petar Gunj, XVII-okr. Mirko Vujić i XXVI-okr. Stevan Perić.

Navedenom optužnicom svi optuženici (35) se terete da su od 02. rujna 1991. do kraja 1992. godine u Berku, selu sa većinskim hrvatskim stanovništvom, nakon okupacije sela od tzv. JNA i paravojnih formacija, prihvatili okupacijsku vlast i osnovali tzv. Štab teritorijalne obrane kao organ mjesne vlasti, te su sa zajedničkim ciljem da područje Berka učine srpskim etničkim područjem, preostali dio nesrpskog stanovništva ubijali, protupravno odvodili u logor, mučili i nečovječno postupali prema njemu, primjenjivali mjere zastrašivanja, tjerali na prisilan rad, pljačkali imovinu stanovništva, protuzakonito prisvajali i uništavali imovinu civilnog stanovništva, te su zbog toga gotovo sve hrvatske obitelji morale napustiti svoje kuće i prijeći na slobodni dio Republike Hrvatske.

U činjeničnom opisu optužnice navedene su i konkretne radnje koje se pojedinim optuženicima stavljaju na teret. Međutim, od 35 optuženika 16-oricu se činjeničnim opisom optužnice nije teretilo ni za jednu konkretnu radnju.

Rješenjem izvanraspravnog vijeća Županijskog suda u Vukovaru, br. Kv-174/06 od 19. srpnja 2006. godine, odlučeno je da se **postupak protiv Slobodana Vučetića, Petra Gunja, Mirka Vujića i Stevana Perića** (optuženici koji su u tom trenutku bili dostupni pravosudnim tijelima Republike Hrvatske) **razdvoji i posebno dovrši**.

S obzirom na razdvajanje postupka, ŽDO u Vukovaru **je podneskom od 08. rujna 2006. godine preciziralo dispozitiv optužnice** protiv navedene četvorice optuženika. Preambula optužnice ostala je neizmijenjena, a u dijelu dispozitiva u kojemu su navedene konkretne radnje koje se optuženicima stavljaju na teret **opt. Vujića** se uopće ne spominje, u odnosu na **opt. Vučetića** navedena je jedna radnja (teretilo ga se, da je “dana 02.09.1991. godine u polju izvan Berka pucao u pravcu gdje je kasnije pronađen mrtav Jozo Mrkonjić”), na **opt. Gunja** također jedna (teretilo ga se da je “dana 17.12.1991., zajedno sa Mihajlom Ererom, Mirkom Vorkapićem i Milošom Vorkapićem, iz pištolja ubili Ljubicu Garvanović, Tunicu Garvanovića i Anu Magić, te mrtva tijela na najbrutalniji način isjekli na komade i bacili u bunar Mate Juratovca, a potom u bunar bacili bombu”), na **opt. Perića** šest (teretilo ga se, da je zajedno sa Gojkom Tepšićem odveo Zlatu Latković i Janka Latkovića u logor, nakon čega je Janko Latković ubrzo pronađen mrtav; da je sa Milanom Rušnovom objesio Peru Gvozdanića; da je sa Žarkom Kvočkom i Stevanom Čučkovićem pretukao Marina Kujundžića, Milana Ivančića i Marina Martića; da je ubio “kuma zadruge” Janka Mrzopoljca; da je tukao Maru Krajić dok ju je pratio da ide hraniti stoku; da je udario puškom i ošamario Martu Nakić; da je u logoru tukao Ljubicu Potočki i Maru

Krajić (*ovaj posljednji čin navodom optužnice od 05. travnja 2006. stavljao se na teret Milošu Periću, ocu Stevana Perića*)).

Na raspravi 22. prosinca 2006. godine Vijeće je **zbog procesne nesposobnosti opt. Mirka Vujića donijelo rješenje o razdvajanju postupka** u odnosu na njega.

Pred kraj dokaznog postupka, podneskom od **19. studenog 2007. godine** kojim je **izmijenjena optužnica, ŽDO** u Vukovaru je **odustalo od optužbe protiv optuženih Vučetića i Gunja**. U odnosu na njih postupak je obustavljen.

Navedenom izmijenom **opt. Perića se tereti** da je u razdoblju od 02. rujna 1991. godine do kraja 1992. godine u Berku, nakon okupacije sela od strane tzv. JNA i paravojskih postrojbi, po osnivanju Štaba TO kao organa mjesne vlasti, i logora za stanovnike mjesta hrvatske nacionalnosti, zajedno sa ostalim optuženicima iz optužnice od 05. travnja 2006. godine (nabrojani su optuženici iz navedene optužnice te neke, danas pokojne, osobe), sa zajedničkim ciljem da preostalo civilno stanovništvo Berka nesrpske nacionalnosti natjeraju na napuštanje sela i područje Berka učine srpskim etničkim područjem, dio nesrpskog stanovništva od oko 120 civila, koji su ostali u selu, zatvorili u hale VUPIK-a i potom ih odveli u za to predviđeni i osnovani logor u kućama Marice i Petra Penavića i Mate Mitrovića, te sudjelovali u provođenju aktivnosti kojima je cjelokupno civilno stanovništvo izvrgnuto sustavnom fizičkom i psihičkom zlostavljanju, pa sve do usmrćenja nekih od njih, na način da je zajedno sa navedenim osobama, ili osobno: prijeto da će ih ubiti jednim rafalom, čestim pucanjem iznad njihovih glava psihički ih zlostavljao, dovodio zatvorenike u logor i odvodio na ispitivanje u podrum kuće Mate Mitrovića i tu ih tukao, prisiljavao ih da svakodnevno idu hraniti stoku, u logoru tukao zatvorenike, te nakon zatvaranja logora 13. prosinca 1991. u više navrata sudjelovao s ostalima u noćnom pucanju po kućama i gospodarskim objektima Hrvata, i tjeranju mještana da napuste svoje kuće, tako da je radi ostvarenja navedenih ciljeva zajedno sa ostalima, ili sam:

- tijekom postojanja logora u više navrata kao stražar, s Pavlom Rušnovom, odvodio zatvorenike u podrum Mitrovićeve kuće gdje je zatvorenike ispitivao Žarko Kvočka, a Pavle Rušnov i on su ih tukli,
- da je zajedno sa Gojkom Tepšićem odveo u logor Zlatu i Janka Latkovića,
- u dvorištu Marice i Mare Mitrovića, koje se nalazilo uz logor, gurnuo Milana Jelinića niz stepenice koje vode u podrum, kojom prilikom je ovaj izgubio jedno oko, a nakon čega je odveden iz podruma i ubijen,
- teško pretukao Marina Mitrovića, tako da je ovaj bio sav krvav po tijelu, nakon čega je odveden iz logora i ubijen,
- odveo Slavka Mitrovića iz njegove kuće da ide hraniti stoku, ali ga nije doveo u logor, nego mu se poslije toga gubi svaki trag,
- za vrijeme dok je naoružan pratio Maru Krajić da ide hraniti stoku, tukao ju je rukama i puškom,
- udario Maricu Mitrović u dvorištu njene kuće nogom u križa, i gurnuo ju niz stepenice, zadavši joj na taj način tupe udarce, te ozljede desnog koljena i lijeve noge, uslijed čega ni danas ne može hodati,
- u logoru udario Maricu Mitrović rukom u usta i izbio joj više zuba,
- nakon postrojavanja zatvorenika u logoru ostavio postrojene zatvorenike da dulje vrijeme stoje na hladnoći i oskudno odjeveni, a dok su bili postrojeni iz oružja je pucao iznad njihovih glava, prijeteći im da je dovoljan jedan rafal da budu gotovi, a to je činio i u sobama gdje su zatvorenici spavali,
- prisilio oskudno odjevene Petra i Maricu Penavić da pri velikoj hladnoći stoje u stroju oko 1 sat i 45 minuta, te više od jednog sata ostavio stajati u stroju Tadiju Mrkonjića, unatoč tome što mu se ovaj žalio da je invalid,

- od Tadije Mrkonjića uzeo putovnicu, 600 DEM i 1.280,00 dinara,
- noću 16. lipnja 1992. godine, zajedno sa Draganom Vorkapićem i Milom Šijukom, bacio ručnu bombu na verandu kuće Mate Mitrovića,

pa da je činjenjem opisanih radnji doveo do toga da su Milan Jelinić i Marin Mitrović ubijeni, da se Slavku Mitroviću gubi svaki trag, pretukao je Maru Krajić i Maricu Mitrović, uzeo novac i putovnicu od Tadije Mrkonjića, pucao po kućama Hrvata, tako da su zbog toga gotovo sve hrvatske obitelji morale napustiti svoje kuće i prijeći na slobodni dio Republike Hrvatske.

Ovom izmjenom je opt. Periću na teret stavljeno 12 konkretnih radnji (10 radnji se nije spominjalo do ove izmjene, a do tada ga se teretilo za 6 radnji).

ŽDO je odustalo od optužbi da je opt. Perić zajedno sa Milanom Rušnovom objesio Peru Gvozdanića; da je ubio "kuma zadruga" Janka Mrzopoljca; da je sa Žarkom Kvočkom i Stevanom Čučkovićem pretukao Marina Kujundžića, Milana Ivančića i Marina Martića; da je udario puškom i ošamario Martu Nakić; da je u logoru tukao Ljubicu Potočki i Maru Krajić (kod ove posljednje radnje izmjenom optuženice stavljeno mu je na teret da je tukao rukama i puškom Maru Krajić dok ju je naoružan pratio da ide hraniti stoku, dok se Ljubicu Potočki ne spominje).

Tijek postupka, izvedeni dokazi

Glavna rasprava je započela 13. rujna 2006. godine. Ročišta su održana i 02. listopada (optuženici su izjavili da se ne osjećaju krivima), 06. studenog i 22. prosinca 2006. godine, 23. i 24. siječnja, 12. i 13. ožujka, 16. travnja, 14. svibnja, 04. i 18. lipnja, 18. i 30. srpnja, 18. rujna, 05. studenog, 04., 14. i 21. prosinca 2007. godine. Dana 24. prosinca 2007. **opt. Stevan Perić je proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 4 (četiri) godine.**

Atmosfera na raspravnim ročištima ponekad je bila napeta. Svjedoci, mještani Berka koji su u ratnim događajima pretrpjeli teške traume i kojima su ubijeni članovi obitelji, često su bili nervozni, nisu bili koncentrirani kada su trebali odgovarati na konkretna pitanja, često su govorili o svojim osobnim traumama iz vremena rata.

Na ročištu od 23. siječnja 2007. godine došlo je do verbalnog sukoba svjedokinje Anđe Rušnov i branitelja opt. Perića. Svjedokinja je prigovarala branitelju što brani optuženika. Branitelj je zatražio zaštitu od strane predsjednika Vijeća, te je rekao da ne može dopustiti takve primjedbe na svoj račun, da on profesionalno radi svoj posao.

Također, nakon što je nekoliko svjedoka izjavilo da ih je dan, ili nekoliko dana prije rasprave, posjetio djelatnik policije, predsjednik Vijeća je pozvao na razgovor branitelja opt. Perića i tužitelja. Branitelj optuženika je u završnom govoru rekao da je podignuta kaznena prijava protiv nepoznatog počinitelja te da obrana smatra da su policijski djelatnici posjećivali svjedoke kako bi im „osvježili pamćenje“

U tijeku glavne rasprave **ispitani su svjedoci:** Mara Martić, Stanko Penavić, Mara Kujundžić, Anđa Kujundžić, Anđa Rušnov, Ivica Rušnov, Tadija Mrkonjić, Zlatko Potočki, Marica Mitrović, Marija Penavić, Petar Penavić, Marija Tarač, Janko Tarač, Jelena Mitrović, Stevo Radanović, Petar Rušnov, Franjo Burger, Tibor Elle, Milovan Momčilović, Predrag Vučetić, Anđa Pršlja, Cvita Mijatović, Mara Gvozdanić, Mato Mitrović, Milan Jelinić, Zlata Latković, Tihomir Garvanović, Predrag Karan, Evica Penavić, Eva Penavić, Goran Krstić i Predrag Stanojević.

Uz suglasnost stranaka **pročitani su iskazi svjedoka:** Marije Kovačević, Josipa Balaža, Malčike „Mace“ Rušnov i Nikole Brdara, koji su umrli; Mare Martić i Stanka Penavića, ispitanih i na glavnoj raspravi; te Vitomira Garvanovića, Srećka Bračuna, Josipa Nakića-Alfirevića, Slavena Kujundžića, Mate Garvanovića, Marije Gvozdanić, Stjepana Floršića, Magdalene Floršić, Kalmana Elle, Suzane Elle, Petra Pršlje, Ružice Tomić, Amalije Ore, Željka Juratovca, Stjepana Majdačeka, Franje Pančića, Edite Božić, Stipe Garvanovića, Lucije Penavić, Mile Bućana, Mile Mrkobrade, Veljka Miljenovića, Dragutina Latkovića, Ane Mitrović, Zvonka Štibića, Anke Marinčić, Đure Garvanovića i Milenka Macure koje se nije pozivalo na glavnu raspravu, već su njihovi iskazi pročitani.

Tijekom glavne rasprave **pročitani su:** zapisnik sekcije br. 101/98 (pregled ekshumiranih tijela iz mjesta Berak); zapisnik sekcije br. 91/98 (pregled ekshumiranih tijela iz mjesta Berak); zapisnik sekcije br. 90/98 (pregled ekshumiranih tijela iz mjesta Berak); potvrda štaba TO Berak od 19.02.1992. godine; spisak štaba TO Berak od 14.04.1992. godine; spisak vojnika i starješina samostalnog voda TO Berak; pismeno komandanta štaba TO Berak; potvrda od 19.02.1992. godine; dopis štabu To Berak od Opštinskog štaba TO Vukovar od 12.02.1992. godine; spisak poginulih boraca TO Berak od 16.03.1992. godine; dopis komandi Vojne pošte 9822 Zemun od štaba TO Berak; potvrda štaba TO Berak od 26.03.1992. godine; odluka sa sastanka proširenog u Berku od 02.02.1992. godine; spisak članova Izvršnog saveta Mjesne zajednice Berak od 05.06.1992. godine; izvod iz zapisnika Mjesne zajednice Berak od 11.04.1994. godine; spisak ljudstva jedinica u Berku štaba TO Berak od 24.02.1994. godine; informativni podaci za Mjesnu zajednicu Berak od 04.06.1992. godine; spisak osoba vojnih obveznika Mjesne zajednice Berak od 25.04.1992. godine; spisak učesnika rata u jedinicama TO Berak od 12.03.1992. godine; zapisnik o izvršenoj ekshumaciji od 23. do 26. ožujka 1993. godine Kir-52/97; zapisnik od 27.05.1999. godine; zapisnik od 26.05.1999. godine; zapisnik od 01.06.1999. godine; zapisnik od 03.06.1999. godine; zapisnik od 04.06.1999. godine; potvrde/a Ministarstva obrane od 15.12.1992. godine, na koje stranke nisu imale primjedbi.

Pročitani su i: spisak jedinice u Berku (u lijevom uglu „Štab TO Berak“); informativni podaci za MZ Berak; spisak učesnika rata u jedinicama TO Berak; dokument na kojemu piše „Ulica Orolička“, pa podaci, zatim „Ulica Tri ruže“, „Ulica Sotinačka“, „Ulica Čakovačka“, „Ulica Radićeva“; spisak dobrovoljaca koji su u ratnim dejstvima u Vukovaru od 28.10.1991. godine do 07.11.1991. godine; spisak vojnih obveznika; samostalni vod Berak; spisak osoba vojnih obveznika MZ Berak; dokument: Popuna municije, zahtev komandi mesta; izvod iz zapisnika; spisak osoba koje su radile pri TO Berak u januaru i februaru 1992. godine; spisak vojnika i starešina samostalnog voda TO Berak; potvrda od 15.04.1992. godine; potvrda od 05.05.1992. godine; potvrda od 15.02.1993. godine; potvrda od 26.03.1992. godine; potvrda od 19.02.1992. godine; spisak ranjenih boraca TO Berak; spisak poginulih boraca TO Berak; spisak lica koja su saradivala sa ustaškim pokretom u Berku, a koja nisu poželjna da ostanu na ovom području; odluka sa sastanka proširenog u Berku; spisak članova Izvršnog saveta MZ Berak; dopis o pristupanju jedinici TO Berak; spisak osoba koje rade u u MO „Crvenog križa“; dopis Štabu TO Berak; naredba komandanta Štaba TO Berak; uverenje vojnog odseka Sremska Mitrovica. Branitelj opt. Perića stavio je **primjedbu** na pročitane dokaze navodeći da je većina dokumenata nepotpisana, nedatirana i bez štambilja, da dio datirane dokumentacije potječe iz 1992. i 1993. godine, odnosno da se ne odnosi na razdoblje inkriminiranih događaja.

Na glavnoj raspravi ispitivane osobe nisu upozoravane na mogućnost postavljanja imovinsko-pravnog zahtjeva. Mnogi svjedoci koji su prema optužnici, a neki i prema izreci presude (Marica Mitrović, Tadija Mrkonjić, Zlata Latković, Petar i Marija Penavić), oštećeni kaznenim djelom, nisu imali status oštećenika, tj. nisu upitani postavljaju li imovinsko-pravni zahtjev.

Obrana

Nakon čitanja optužnice sva četvorica optuženika su izjavili da se ne osjećaju krivima.

Obrane optuženih Vučetića i Gunja navodimo u prikazu jer su oni, prije odustanka tužitelja od optužbe protiv njih, iznijeli svoju obranu. Opt. Vujić je svoju obranu iznio u istrazi.

Obrana optuženog Slobodana Vučetića

Izjavio je da je rođen u Berku, ali da je od 1972. godine živio u Oroliku. Rekao je da je 02. 09. 1991. godine vojska rasporedila 55 mještana Orolika prema Berku, te da je on bio udaljen oko 2 km od Berka. Naređenje je bilo da mještane Berka koji bježe razoružaju i vrte u Berak. Rekao je da je cijeli dan bio na istom mjestu, a vidio je samo Jasminu Latković i njezinu sestru koja je bila ranjena. Rekao im je da budu uz njega, jer se puca. Bio je naoružan automatskom puškom, ali ne i snajperom. Poznao je Jozu Mrkonjića, ali ga kritičnog dana nije vidio. Tog dana nije pucao. Tek pokretanjem ovog postupka je saznao da je Jozo Mrkonjić poginuo 02. rujna '91.

Obrana optuženog Petra Gunja

Izjavio je da je cijelo vrijeme živio u Berku, da nije "pripadao" ni Hrvatima ni Srbima jer mu je žena bila Hrvatica. Smatra da zbog toga nije bio u štabu TO Berak. Nije bio na sastanku za koji je čuo da je održan prije napada na Berak, ali mu je susjed Dragan Kovačević rekao da će 02. rujna, oko 5,00 sati ujutro, JNA ući sa tenkovima i razoružati mještane hrvatske nacionalnosti te, stoga, Srbi trebaju oko 2,00 ili 2,30 ujutro izići iz sela. On je sa šestoricom ljudi, pod vodstvom Dragana Mrkobrada, otišao do salaša koji se nalazi 4 km od Berka. Sjeća se da je 56 osoba tog jutra izišlo iz Berka. Dobio je "papovku", ali ni na koga nije pucao. Istog se dana vratio u Berak, a "papovku" je vratio u Štab TO Berak. Nakon toga je bio zadužen za razvoženje vode. Cisternu s vodom vozio je za potrebe svih mještana Berka. Nikoga nije fizički ni psihički maltretirao. Bilo ga je sramota zbog situacije u Berku. U kritično vrijeme brinuo se o djeci, jer ga je supruga napustila. Rekao je da nije ubio Ljubicu i Tunicu Garvanović i Anu Magić. Čuo je da su to učinili dobrovoljci. Rekao je da mu Veso Rakinić i Gojko Eror nikada nisu rekli da pripada nekome vodu ili jedinici i ne zna zašto je na spisku učesnika rata TO Berak.

Obrana optuženog Vujića

U odnosu na **opt. Vujića** postupak je razdvojen prije nego je on iznio obranu na glavnoj raspravi. U **istrazi** je rekao da je tijekom '91. živio u Berku s obitelji, da nije učestvovao u ratnim događanjima, da nije bio pripadnik vojske ili paravojnih formacija. Izjavio je, da nije mučio nesrpsko stanovništvo po selu ili u logoru, da se trudio da u kritično vrijeme što manje izlazi iz svoje kuće, te da je već tada imao 67 godina.

Obrana optuženog Stevana Perića

Pred istražnim sucem (podaci iz obrazloženja optužnice) je rekao, da je u ljeto 1991. godine imao 16 godina i 8 mjeseci i da je, prilikom evakuacije djece srpske nacionalnosti iz Berka, otišao u Šuljkovac kod Jagodine. U Berak se vratio početkom prosinca 1991. kako bi vidio roditelje i starijeg brata, a nakon 10-ak dana vratio se u Srbiju. Poznato mu je da je bio organiziran logor u kućama Dragutina Penavića i Mate Mitrovića, ali ondje nije ulazio i nije mu poznato tko se ondje

nalazio. Tvrdio je da nije točno to što mu se stavlja na teret, da nema saznanja što se događalo u Berku 1991. godine. Nije mu poznato što se dogodilo Peri Gvozdanoviću i Janku Latkoviću. Za vrijeme boravka u Berku nije ulazio u tuđe kuće niti je uzimao tuđe stvari. Mara Martić, Janko Pavković i Ivo Benić nisu mu se žalili na zlostavljanja u logoru. Nije čuo da su neki ljudi iz Berka nestali, nije čuo ni da su naknadno pronađeni mrtvi. U JNA je bio od lipnja '92. do travnja '93. godine.

Na glavnoj raspravi je dodao da je u Berak došao krajem studenog 1991. te da je prolazio pokraj Penavićeve kuće. Tada su ga Janko Pavković i Ivo Benić zamolili da im kupi cigarete. Sljedeći dan im je u Šidu kupio cigarete. Kada im je predavao cigarete vidio je da su u dvorištu Penavićeve kuće ljudi i žene postrojani u dva reda. Misli da ih je postrojio „Pampur“. Tada se u Berku zadržao 5-7 dana. Ponovno je u Berak došao sredinom ili krajem prosinca 1991., te je ostao 10-ak dana, s tim što je oko 5 dana proveo u Šidu. U Berak se definitivno vratio u ožujku 1992. godine. Rekao je da nije bio stražar u logoru. Misli da je njegov otac stražario ispred Penavićeve kuće i da je ponekad ulazio u kuću popiti rakiju.

Izjavio je da nije bio u Berku 02. rujna 1991. godine. Nije mu poznato ime Janka Mrzopoljca niti mu išta znači naziv „kum zadruge“. Nije privodio u logor Janka i Zlatu Latković, Slavka Mitrovića, nije gurnuo Milana Jelinića, niti mu je poznato da je ovaj izgubio oko. Ne poznaje Marinu Martić, Milana Ivančića, poznaje Marina Kujundžića, ali ne zna što se s njim dogodilo. Nikada nije tukao Maru Krajić, Martu Nakić i Maricu Mitrović. Nikada nije postrojavao ljude u Penavićevoj kući ili dvorištu, niti ih je na bilo koji način kažnjavao.

Završni govori stranaka

Zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru je u završnom govoru rekao, da je dokazano da je opt. Perić počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ-a RH, kako mu je to stavljeno na teret optužnicom izmijenjenom podneskom od 19. studenog 2007. Istaknuo je i da je optuženi postupao suprotno odredbama Ženevske konvencije od 12. kolovoza 1949. godine o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata, te Protokola I i Protokola II.

Nadalje je rekao, da je prvotnom optužnicom optuženo 35 osoba, te da je jedino iz razloga nedostupnosti većine optuženika postupak izdvojen i vođen u odnosu na optužene Perića, Vučetića, Gunja i Vujića, s tim što je u kasnijoj fazi u odnosu na Vujića postupak razdvojen zbog njegove procesne nesposobnosti, a u odnosu na optužene Vučetića i Gunja donijeto je rješenje o obustavi postupka, nakon što je državno odvjetništvo odustalo od optužbe protiv njih. Istaknuo je da je činjenica da su svi optuženici djelovali zajednički, da je opt. Perić najmlađi od svih optuženika, ali da je njegovo postupanje bilo među najokrutnijima.

Rekao je, da je mjesto Berak okupirano na gotovo identičan način kao i okolna mjesta, te da je postupanje s mještanima hrvatske nacionalnosti u svim mjestima bilo gotovo identično. JNA je zajedno sa rezervistima i pripadnicima paravojskih formacija okupirala mjesto, a potom se uspostavljala vojna vlast (TO) pod čijom su ingerencijom i vršena zlodjela, a potom je uspostavljana i civilna vlast (MZ), koja je imala manje značenje.

Istaknuo je da je opt. Perić, djelujući sa ostalim optuženicima, postupao na način kojim je cjelokupno stanovništvo hrvatske nacionalnosti izvrgnuto fizičkom i psihičkom zlostavljanju, neki su usmrćeni, iz sela je protjerano 570 osoba hrvatske nacionalnosti, a u Berku ih je ostalo živjeti samo 15-oro.

Rekao je da su radnje koje je optuženik sam počinio izdvojene u 12 alineja i da radnju opisanu u prvoj alineji (sa Pavlom Rušnovom odvodio zatvorenike u Mitrovićavu kuću gdje ih je i tukao) potvrđuju svjedoci Marija i Janko Tarač, Petar Penavić i Franjo Burger; da radnju opisanu u

drugoj alineji (odveo u logor Zlatu i Janka Latković...) potvrđuju Zlata i Janko Latković; da radnju opisanu u četvrtoj alineji (...teško pretukao Marina Mitrovića, tako da je bio sav krvav, nakon čega je odveden iz logora i ubijen) potvrđuje Franjo Burger; da radnju opisanu u petoj alineji (...odveo Slavka Mitrovića iz njegove kuće, da ide hraniti stoku, ali ga nije doveo u logor, nego mu se poslije toga gubi svaki trag) potvrđuje Jelena Mitrović; da je rukama i puškom istukao Maru Krajić potvrđuje svjedokinja Maca Rušnov; da dvije alineje koje se odnose na Maricu Mitrović, a u kojima stoji da ju je optuženik udario nogom u križa i gurnuo niz stepenice, zadavši joj ozljede desnog koljena i lijeve noge, uslijed čega danas ne može hodati, da ju je rukom udario u usta, te joj izbio više zuba, potvrđuje Marica Mitrović; da Tadija Mrkonjić potvrđuje da je optuženik od njega oduzeo novac i putovnicu, kao i da se optuženik izivljavao nad zatvorenicima u logoru prisiljavajući ih da stoje postrojeno oko 1 sat i 45 minuta pri temperaturi ispod nule Celzijevih stupnjeva; da Marica i Mato Mitrović potvrđuju radnje optuženika iz posljednje alineje, u kojoj stoji da je optuženik 16. lipnja 1992. godine, zajedno sa Draganom Vorkapićem i pokojnim Milom Šijukom, zvanim Fičko, bacio ručnu bombu na verandu kuće Mate Mitrovića dok se ovaj nalazio sa članovima obitelji u kući.

Nadalje je naveo, da je na taj način dokazano, da su uslijed takvog činjenja optuženika dvije osobe ubijene, da se jednoj gubi svaki trag, da je optuženik pretukao dvije osobe, da je oduzimao novac, pucao po kućama Hrvata, bacio bombu, te da su zbog opisanih zlostavljanja gotovo sve hrvatske obitelji morale napustiti svoje kuće i prijeći na slobodni dio Republike Hrvatske. Naveo je, da je optuženik svojim radnjama kršio pravila međunarodnog prava te civilno stanovništvo ubijao, mučio, nečovječno postupao prema istom, nanosio velike patnje i ozljede tjelesnog integriteta i zdravlja, provodio raseljivanje, protupravno ih odvodio u logor, protuzakonito zatvarao i primjenjivao mjere zastrašivanja i terora. Predložio je da se optuženika proglasi krivim i osudi po zakonu.

Branitelj optuženog Perića je u završnom govoru rekao, da se prvotnom optužnicom njegovoga branjenika teretilo za četiri pojedinačno navedene radnje, da je izmjenom optužnice od 08. rujna 2006. godine njemu stavljeno na teret 6 radnji, da bi na kraju dokaznog postupka optužnica bila izmijenjena te mu je na teret stavljeno 12 radnji.

Istaknuo je da je optužnica u dobroj mjeri nejasna i nerazumljiva, da je obrana tijekom cijelog dokaznog postupka bila usmjerena na konkretne inkriminacije koje su optuženiku stavljane na teret do izmjene optužnice od 19. studenog 2007. godine.

Rekao je, da tijekom postupka niti jedan svjedok nije govorio da je opt. Perić nekoga tukao u logoru u Penavićevoj kući, ili u Mitrovićevoj kući, da tijekom postupka optužba nije pružila niti jedan vjerodostojan dokaz koji bi potvrdio da je optuženik sa Gojkom Tepšićem odveo Zlatu i Janka Latkovića u logor, da je jedini dokaz za navedenu tvrdnju iskaz Zlate Latković iz istrage, koji je nerazumljiv. Nadalje je rekao, da niti jedan svjedok, osim Marice Mitrović, ne iskazuje da je optuženik gurnuo niz stepenice Milana Jelinića te da je on tom prilikom izgubio oko, a da je nakon toga izveden iz podruma i ubijen. Rekao je, da je Marica Mitrović različito iskazivala u istrazi i na glavnoj raspravi, da ostali svjedoci o tom događaju ne iskazuju, te da između eventualnog guranja niz stepenice i izvođenja iz podruma i ubijanja Milana Jelinića nema bilo kakve kauzalne veze. Istaknuo je da je svjedok Franjo Burger prvi puta na glavnoj raspravi rekao da mu je Marin Mitrović šapnuo da ga je tukao Stevan Perić, te da je njegov iskaz dvojbena, jer je i sam svjedok rekao da ga je dan prije glavne rasprave posjećivala policija.

Nadalje je istaknuo, da je nejasan dio činjeničnog opisa optužnice kojim se optuženiku stavlja na teret odvođenje Slavka Mitrovića, kojemu se nakon toga gubi svaki trag, te da ni na koji način nije dokazana uzročna veza između odvođenja Slavka Mitrovića i njegovog nestanka. Naveo je da svjedokinja Maca Rušnov nije saslušana na glavnoj raspravi, te da njen iskaz iz istrage, u

kojemu je tvrdila da je optuženik puškom tukao Maru Krajić, ne potvrđuje niti jedan svjedok iz logora. Nadalje je naveo, da nije točan navod da je optuženik udario Maricu Mitrović nogom u križa i gurnuo je niz stepenice, zadavši joj na taj način tupe udarce te ozljede desnog koljena i lijeve noge, uslijed čega ni danas ne može hodati. Branitelj je naveo da je spomenuta svjedokinja bila na glavnoj raspravi i da može hodati, da navedenu tvrdnju ne potvrđuje ni njezin muž, te da je svjedokinja to prvi puta iskazala na glavnoj raspravi, iako je do tada više puta saslušavana, da se na glavnoj raspravi više puta ispravljala i kontradiktorno iskazivala. Također je naveo, da nitko osim Marice Mitrović nije govorio o tome da je optuženik nju udario u usta i da joj je tom prilikom izbio više zuba, da je svjedokinja po prvi puta na glavnoj raspravi opt. Perića teretila za navedeni događaj, a da je pri ranijim iskazivanjima za isto teretila Đorđa Vuletića. Također je naveo, da o pucanju iznad glava zatvorenika i zastrašivanju zatvorenika govori svjedokinja Anđa Rušnov, ali da je nelogično da nitko od svjedoka ne govori da je optuženik pucao u hodniku, iako je ova svjedokinja navela da se s njom u sobi nalazilo još 5 žena.

Potom je rekao da navod, da je optuženik natjerao oskudno odjevene Maricu i Petra Penavića da oko 1 sat i 45 minuta stoje u stroju pri niskoj temperaturi, kao i da je invalida Tadiju Mrkonjića natjerao da u stroju stoji više od pola sata, ne potvrđuju ostali svjedoci koji su se nalazili u stroju. Rekao je i, da je svjedok Tadija Mrkonjić po prvi puta na glavnoj raspravi naveo da mu je optuženik uzeo 600 DEM, 1280 tadašnjih dinara i putovnicu, da isti to nije spominjao pri ranijim ispitivanjima, te da je navod iz optužnice, po kojemu je opt. Perić „noću 16. lipnja 1992. godine, oko 02,00 sata, zajedno sa Draganom Vorkapićem i pokojnim Milom Šijukom, zvanim Fičko, bacio ručnu bombu na verandu kuće Mate Mitrovića...“ nerazumljiv i nejasan, da iz njega proizlazi da tri osobe bacaju jednu ručnu bombu, da Mato i Marica Mitrović taj događaj po prvi puta spominju na glavnoj raspravi, i da su njihovi iskazi kontradiktorni. Istaknuo je i da iz potvrde o služenju vojnog roka proizlazi da se opt. Perić od 08. lipnja '92. godine nalazio na odsluženju vojnog roka.

Nadalje je istaknuo, da dio optužnice u kojemu stoji, da je činjenjem opisanih radnji optuženik doveo do toga da su dvije osobe ubijene i jedna nestala, naveden isključivo iz razloga „davanja optužnici na težini“, jer između opisanih radnji i smrti Milana Jelenića i Marina Mitrovića, te nestanka Slavka Mitrovića, nema bilo kakve uzročne veze.

Napomenuo je i, da je više svjedoka iskazalo, da ih je dan prije rasprave, ili nekoliko dana prije rasprave, posjećivala policija, da je moguće da je policija, da im „osvježi sjećanje“ posjećivala sve svjedoke, da je moguće da se radi o zlouporabi ovlasti, zbog čega je njegov branjenik podnio kaznenu prijavu protiv nepoznatog počinitelja.

Naglasio je, da je nesporna činjenica da je stotinjak ljudi bilo zatočeno u logoru, da najveći broj svjedoka uopće nije vidio optuženika u uniformi s oružjem, niti ga za što optužuju, da optuženika tereti 5-6 svjedoka koji o njemu nisu ništa govorili u istrazi.

Rekao je i, da svjedoci Predrag Vučetić, Goran Krstić i Predrag Stanojević potvrđuju da se optuženik u drugoj polovici '91. nalazio u Srbiji, te da je u samo nekoliko navrata dolazio u Berak, gdje se zadržavao po nekoliko dana, te da, uz činjenicu da je u vrijeme inkriminiranih zbivanja imao 16 godina, proizlazi da je nemoguće da je obavljao dužnost stražara, da je bio pripadnik Štaba ili TO Berak, te da ne može biti subjekt izvršenja kaznenog djela za koje ga se tereti.

Presuda

Dana 24. prosinca 2007. godine objavljena je presuda kojom je **opt. Stevan Perić proglašen krivim**, da je nakon okupacije Berka 02. rujna 1991., od strane tzv. JNA i paravojskih postrojbi, zatvaranja nesrpskog stanovništva u zgrade VUPIK-a i odvođenja najmanje 100 civila u za to predviđeni i osnovani logor u kući Marije i Petra Penavića, u razdoblju od 02. listopada do 13. prosinca 1991., u navedeni logor zajedno sa Gojkom Tepšićem odveo Zlatu i Janka Latkovića; odvodio zatvorenike iz logora u podrum susjedne kuće Mate Mitrovića; kao stražar točno neutvrđenog dana u navedenom razdoblju tukao Marina Mitrovića; tukao Maru Krajić dok ju je pratio da ide hraniti stoku, uslijed čega je zadobila modrice po tijelu; gurnuo Maricu Mitrović zbog čega je ona pala sa stepenica i ozlijedila koljeno, izgubila dio hrskavice, tako da danas ne može “normalno” hodati; rukom udario Maricu Mitrović u usta te joj tako izbio nekoliko zuba; najmanje jednom pucao iznad glava zatvorenika postrojenih u logoru, te jednom dok je u sobi bilo najmanje pet zatvorenica, više puta im prijetio da će ih pobiti, i da je za to potreban jedan rafal; prisilio Petra i Mariju Penavić da stoje u stroju oskudno odjeveni oko 1 sat i 45 minuta pri niskoj temperaturi; od Tadije Mrkonjića uzeo 600 DM i 1280,00 tadašnjih dinara, sav novac koji je ovaj imao,

dakle, da je kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba i okupacije civilno stanovništvo protuzakonito odvodio u logor gdje su bili zatvoreni, primjenjivao mjere zastrašivanja i terora, nanosio mu velike patnje i ozljede tjelesnog integriteta i zdravlja i pljačkao imovinu stanovništva,

čime je počinio krivično djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava – ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ-a RH,

te je **osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 4 (četiri) godine.**

U obrazloženju presude Sud je naveo obranu opt. Stevana Perića, nabrojao je sve izvedene dokaze, potom je ukratko naveo iskaze svih svjedoka saslušanih tijekom postupka, sadržaj materijalnih dokaza (isprava), te je naveo da je, cijeneći obranu optuženika i izvedene dokaze, utvrdio da je optuženik počinio krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ-a RH, činjenično i pravno opisano u izreci presude.

U obrazloženju presude, cijeneći iskaze svjedoka, Sud je naveo da svjedoci: Anđa Kujundžić, Ivica Rušnov, Zlatko Potočki, Stanko Penavić, Petar Rušnov, Anđa Pršlja, Cvita Mijatović, Slaven Kujundžić, Mato Garvanović, Petar Pršlje, Ružica Tomić, Amalija Ore, Željko Juratovac, Stjepan Majdaček, Franjo Pančić, Edita Božić, Stipo Garvanović, Lucija Penavić, Ana Mitrović, Zvonko Štibić, Anka Marinčić i Đuro Garvanović **nemaju neposrednih saznanja** o događajima u Berku u inkimnirano vrijeme; da svjedoci: Milenko Macura, Mile Bučan, Srećko Bučan i Predrag Karan **nemaju nikakvih saznanja** o događajima u Berku; **djelomično je prihvatio iskaze** svjedoka: Josipa Balaža, Gorana Krstića, Predraga Stanojevića, Predraga Vučetića, Mate Mitrovića i Marice Mitrović; a iskaze ostalih svjedoka je **u cijelosti prihvatio**, ocjenjujući ih jasnim, logičnim i okolnosno uvjerljivim.

Obrana optuženog Perića često je prigovarala iskazima svjedoka, ističući da svjedoci po prvi puta spominju opt. Perića tek na glavnoj raspravi, a da ga nisu spominjali u svojim ranijim iskazima. U obrazloženju presude Sud je naveo, da je prihvatljivo i logično što su pojedini svjedoci tek na glavnoj raspravi ukazivali da je opt. Perić bio čuvar i stražar u logoru, jer je istraga vođena protiv pedeset i trojice (53) osoba, te da je razumljivo da neki svjedoci nisu spominjali stražarenje i čuvanje, već su govorili o zlostavljanjima i maltretiranjima koja su bila teža.

Obrazlažući presudu Sud je naveo da je, preciziranom optužnicom od 19. studenog 2007. godine, optuženiku stavljeno na teret počinjenje djela u razdoblju od 02. rujna 1991. godine do kraja 1992. godine. Kako optužbom nije konkretizirana niti jedna radnja koju je optuženik navodno počinio od 02. rujna do 02. listopada 1991. (dan ustrojavanja logora), te s obzirom da ga se u razdoblju nakon raspuštanja logora (13. prosinaca 1991.) teretilo samo za bacanje bombe na kuću Mate Mitrovića noću 16. lipnja 1992. godine, što Sud nije prihvatio (za tu radnju optuženika nije oglasio krivim), Sud je u presudi razdoblje od 02. listopada do 13. prosinca 1991. godine naveo kao razdoblje počinjenja kaznenog djela.

U odnosu na preambulu, prema kojoj se optuženika tereti kao supočinitelja, Sud je naveo, da niti jedan svjedok nije iskazao, da je optuženik sudjelovao u izvršenju zločina sa drugim optuženicima u smislu prethodnog dogovora i u smislu zajedničkog cilja. Sud je naglasio, da je optuženik u inkriminirano vrijeme imao 16 godina, da je prethodno bio sa ostalom srpskom djecom u Šuljkovcu, da nije bio član Štaba TO, te da nema niti jednog dokaza da je sudjelovao u organiziranju priprema za osnivanje logora. Također je navedeno da ni za jednu radnju koju je optuženik poduzeo, i za koju je oglasen krivim, nema niti jednog dokaza da je to učinio bilo po prethodnom dogovoru s drugim optuženicima, ili sa zajedničkom namjerom.

U pogledu navoda optužbe, da su uslijed radnji optuženika ubijeni Milan Jelinić i Marin Mitrović, navedeno je da se ni iz same optužbe ne može vidjeti kojim je to radnjama optuženik doveo do toga da su navedene osobe ubijene. Također je navedeno da nema niti jednog dokaza da je optuženik poduzimao radnje zbog kojih bi mještani hrvatske nacionalnosti morali napustiti Berak.

Ad. 1.

U pogledu prve alineje optužbe navedeno je da se u optužbi uopće ne navodi koje su zatvorenike optuženik i Pavle Rušnov tukli, da je takav opis optužbe manjkav, i da ga se uopće nije moglo ispitati.

Ad. 2.

U obrazloženju presude navedeno je da je Sud prihvatio iskaz svjedokinje Zlate Latković.

Iskaz svjedokinje Zlate Latković je, uz suglasnost stranaka, pročitao na glavnoj raspravi. U istrazi je (podaci iz obrazloženja optužnice) izjavila da je sa ostalim mještanima Berka nesrpske nacionalnosti bila zatočena u Penavićevoj kući. Nju i njenog pokojnog supruga Janka u logor su odveli Stevan Perić i Gojko Tepšić. U logoru su bili do njegovog raspuštanja, a suprug je ubijen u veljači 1992. godine.

Ad. 3.

Sud navodi da je iz iskaza Marice Mitrović nesporno utvrđeno da je optuženik gurnuo Milana Jelinića niz stepenice, ali da iz iskaza Marice Mitrović i Mace Rušnov proizlazi da Milan Jelinić nije izgubio oko uslijed pada niz stepenice, već zbog činjenice da je u podrumu kuće Mate Mitrovića pretučen od nepoznatih osoba. Također je navedeno da nema niti jednog dokaza, pa ni indicije, da je optuženik u bilo kakvoj vezi sa kasnijim odvođenjem i ubijanjem Milana Jelinića.

Svjedokinja Marica Mitrović je izjavila da je optuženik niz stepenice gurnuo Milana Jelinića. Jelinića je vidjela dan potom zatočenog u podrumu, oko mu je bilo natečeno i zatvoreno. Sigurna je da Jelinić nije imao ozljedu oka prije nego je bio gurnut, a nije joj poznato je li itko ulazio u podrum, u kojemu je Jelinić zatočen, u razdoblju od njegovog zatočavanja u podrum do trenutka kada ga je ona vidjela u podrumu.

Svjedokinja Malčika (Maca) Rušnov nije ispitana na glavnoj raspravi. U obrazloženju optužnice nije posebno naveden njen iskaz iz istrage. U obrazloženju presude je navedeno da je u istrazi rekla da je u podrumu Mitrovićeve kuće vidjela pretučenog Milana Jelinića kojemu je visjelo oko iz očne duplje.

Ad. 4.

Sud je naveo da ni optužba ne ukazuje kakve veze ima optuženik sa nespornom činjenicom odvođenja Marina Mitrovića iz logora i njegovog ubijanja. Navedeno je da je iz iskaza svjedoka Franje Burgera Sud utvrdio da je optuženik tukao Marina Mitrovića, ali da nema dokaza da ga je “teško pretukao”.

Svjedok Franjo Burger je izjavio da mu je Marin Mitrović, koji je kasnije odveden i čija je sudbina nepoznata, rekao da ga je tukao opt. Perić. To mu je rekao dok su u logor na nosilima nosili bolesnu Maricu Mitrović, pri tome ih je pratio Perić, a Marin je zbog dobivenih batina teško nosio nosila. Svjedok je rekao da mu je Marin Mitrović drugom prilikom rekao da su ga tukli Stevan Perić i „Beli“.

Ad. 5.

U pogledu ove alineje optužbe, navedeno je da je ona nejasna, da je Jelena Mitrović iskazivala da je Slavko bio u svojoj kući, te da nije jasno kuda ga je optuženik vodio da ide hraniti stoku. Sud nije oglosio optuženika krivim za ovu radnju jer, naveo je, za tvrdnju da se Slavku Mitroviću gubi svaki trag zbog postupanja optuženika, nema niti jednog konkretnog dokaza. Navedeno je, da je iz iskaza drugih svjedoka nedvojbeno, da je optuženik pratio osobe koje su puštane kući da idu hraniti stoku i da ih je pratio kada su se vraćale u logor. Također je napomenuto da, konkretne zgrade, Slavkova supruga Jelena nije uopće izlazila na ulicu, da joj nije poznato gdje je optuženik odveo njenog supruga, te da je moguće da ga je odveo u logor kako je to uobičavao činiti u drugim slučajevima.

Svjedokinja Jelena Mitrović je izjavila, da su jednom prilikom ona i suprug pušteni iz logora da odu kući nahraniti stoku, da je tada u dvorište njihove kuće došao optuženik, i da je rekao njenom suprugu da pođe sa njim. Suprug je otišao sa optuženikom, a od tada mu se gubi svaki trag. Kasnije je čula da je suprug odvezen nekakvim kombi vozilom, ali nije čula tko je vozio to vozilo.

Ad. 6.

Sud je optuženika oglosio krivim što je tukao Maru Krajić dok ju je pratio da ide hraniti stoku, uslijed čega je zadobila modrice po tijelu. Zaključak o tome Sud je donio na osnovi iskaza Malčike Rušnov. Sud nije smatrao dokazanim da je optuženik puškom tukao Maru Krajić.

Svjedokinja Malčika (Maca) Rušnov je u istrazi izjavila da joj je Mara Krajić rekla da su je tukli Miloš i Stevo Perić. Vidjela je modrice na tijelu Mare Krajić.

Ad. 7. i Ad. 8.

Sud je optuženika oglosio krivim što je “gurnuo Maricu Mitrović uslijed čega je pala niz stepenice i ozlijedila koljeno desne noge, izgubila dio hrskavice, tako da i danas ne može “normalno” hodati”, i što je “udario Maricu Mitrović, rukom u predjelu usta i izbio joj par zuba”. Sud je naveo da je nesporno utvrđeno da je optuženik počinio navedene radnje. Navedeno je da je Marica Mitrović iskaz davala tri puta te da je već u prvom svom iskazu (25. svibnja 1995.) navela da ju je opt. Perić tukao. Navedeno je da tada nije precizirala na koji način, ali da je kasnije vrlo detaljno, precizno i uvjerljivo ukazala kako ju je optuženik tukao. Također je utvrđeno da

oštećenica može hodati, iako otežano, te je Sud, u odnosu na navod optužnice, iza riječi “ne može”, a ispred riječi “hodati”, ubacio riječ “normalno”.

U obrazloženju presude navedeno je da je svjedokinja Marica Mitrović tri puta davala iskaz (25. svibnja 1995. godine, 18. lipnja 2003. godine i na glavnoj raspravi 24. siječnja 2007. godine).

Prvi je puta izjavila da je bila među 102 osobe koje su bile zatočene u logoru, da ju je tukao Stevan Perić, koji je bio „najgori među njima“, te da joj je prijetio da će je objesiti kada vojska napusti selo. Nije vidjela da je ikoga ubio, ali je vidjela da je tukao. Tukao je i one ljude koji su kasnije odvedeni prema Negoslavcima i koji se vode kao nestali.

U presudi, ali i u obrazloženju optužnice, je navedeno da je prilikom drugog iskaza izjavila da ju je u usnice udario Đorđe Vuletić pri čemu joj je izbio prednje zube.

Na glavnoj raspravi je, između ostalog, izjavila da ju je opt. Perić gurnuo, pala je sa stepenica zbog čega je ozlijedila koljeno desne noge, izgubila dio hrskavice koljena, te danas ne može normalno hodati. Optuženik ju je udario u usta te je tom prilikom izgubila nekoliko zuba. Rekla je da se taj događaj zbilo u četvrtoj sobi njezine kuće.

Ad. 9.

U pogledu ove alineje optužbe Sud je optuženika oglasio krivim da je, “dok su zatvorenici bili postrojani u logoru najmanje jednom pucao iznad njihovih glava, te jednom u u vrijeme kad je u sobi bilo najmanje pet zatvorenica, više puta prijetio da će ih pobiti te da je za to potreban jedan rafal”. Navedeno je da je optuženik u logoru vrlo često postrojavao zatočenike, da o prijetnjama da će ih pobiti, i da je za to potreban jedan rafal, govore svjedoci: Mara Kujundžić, Anđa Rušnov, Marica Mitrović, Marija Penavić i Marija Tarač, da o tome, da je najmanje jednom pucao iznad njihovih glava, govore Anđa Rušnov i Marija Penavić, a da o pucanju iz hodnika, dok je u sobi bilo najmanje pet zatvorenica, govore Anđa Rušnov i Marija Tarač.

Svjedokinja Mara Kujundžić je izjavila da je opt. Perić bio stražar i čuvar u logoru u Penavićevoj kući, da je vikao na zatočene da će ih „sve pobiti ako pogine jedan njihov“.

Svjedokinja Anđa Rušnov je izjavila da je optuženik, kad god je poginuo tko od Srba, pucao u logoru iznad glava zatočenika, da ju je, u prosincu 1991. godine, nakon što je zakasnila na jutarnje postrojavanje, nakon postrojavanja ostavio da sama stoji još pola sata na hladnoći. Često ju je verbalno provocirao, a jednom je pucao po stropu hodnika, dok su se u susjednoj sobi nalazile ona i još najmanje pet žena.

Svjedokinja Marica Mitrović je, između ostalog, izjavila da su zatočenici u logoru postrojavani svaki dan i da ih je najčešće postrojavao opt. Perić. Više je puta govorio da ih sve treba pobiti.

Svjedokinja Marija Penavić je izjavila da je logor bio organiziran u njeznoj kući, da je opt. Stevan Perić bio šef u logoru, da je bio uniformiran, da je maltretirao zatočenike svakodnevno ih postrojavajući, te da je više puta pucao iznad njihovih glava. Rekla je da je optuženik usmjerio pušku prema njoj, i prijetio joj da će ju ubiti, kad je izišla iz stroja, zbog hladnoće, da bi uzela još odjeće.

Svjedokinja Marija Tarač je izjavila da je optuženik bio stražar u logoru. Bio je uniformiran i uvijek naoružan puškom ili pištoljem. Često je pri jutarnjim postrojavanjima ispred zatočenika postavljao puškomitraljez te se nitko od zatočenika nije smio pomaknuti. Rekla je, da je pucao po stropu hodnika koji se nalazio ispred soba u kojima su bili smješteni zatočenici, da ih je zimi postrojavao u jutarnjim satima, te da ih je tako postrojene ponekad držao i po nekoliko sati. Nije vidjela da je ikoga tukao.

Ad. 10.

Sud je optuženika oglasio krivim da je “prisilio Petra Penavića, njegovu suprugu Mariju Penavić da moraju stajati u stroju oko 1,45 sati, oskudno odjeveni pri niskoj temperaturi (sigurno ispod nula stupnjeva, jer je zemlja bila smrznuta)”. Navedeno je da je to nesporno utvrđeno iz iskaza

Petra Penavića. Također je navedeno da je nesporno da je optuženik i Anđu Rušnov, Maricu Mitrović, Mariju Tarač i još neke osobe prisiljavao da puno duže i oskudno odjevene stoje u stroju (*optuženika se optužnicom nije teretilo za navedene radnje prema ovim osobama*).

Svjedok Petar Penavić je izjavio, da je opt. Perić bio šef stražara u logoru koji je bio ustrojen u njegovoj kući, te da je jednom prilikom kaznio njega i njegovu ženu tako što ih je prisilio da oko 1 sat i 45 minuta oskudno odjeveni stoje u dvorištu po hladnoći.

U pogledu postrojavanja Tadije Mrkonjića, što se optuženiku optužnicom stavlja na teret, Sud je naveo, da svjedok Tadija Mrkonjić nije naveo da je optuženik njega posebno prisiljavao da stoji u stroju sam ili sa još nekim osobama duže vremena od ostalih, da optuženik nije bio osoba koja je određivala tko će biti postrojen, te da zbog toga nije oglašen krivim.

Svjedok Tadija Mrkonjić je izjavio, da je optuženik svako jutro postrojavao zatočenike u logoru, te da njemu, iako je invalid, nije dozvoljavao izostanke s postrojavanja.

Ad. 11.

Sud je optuženika oglasio krivim da je „u kući Tadije Mrkonjića od njega uzeo njegovu putovnicu, te sav novac koji je imao i to 600 DEM i 1280 tadašnjih dinara“. U izreci presude ispuštena je radnja uzimanja putovnice, jer, navodi se u obrazloženju, bit počinjenja djela nije uzimanje putovnice, već pljačkanje, tj. uzimanje cijelog novčanog iznosa koji je Tadija Mrkonjić imao kod sebe.

Svjedok Tadija Mrkonjić je izjavio da ga je optuženik odveo u logor u Penavićevoj kući nekih mjesec dana nakon što je taj logor osnovan. Tom prilikom mu je oduzeo 600 DM, 1280 dinara i putovnicu, sav iznos novca koji je tada imao. Rekao mu je da će novac jednog dana možda i dobiti nazad, a možda i neće. Do tada je svjedok živio u svojoj kući koja je 500-tinjak metara udaljena od Berka. U logoru mu je bilo bolje, nego u svojoj kući, jer su mu, dok je bio u kući, često prijeli ljudi iz Orolika.

Ad. 12.

Sud nije prihvatio dio iskaza svjedoka Mate Mitrovića u kojemu je tvrdio da je optuženik zajedno sa „Fićkom“ i Draganom Vorkapićem 16. svibnja 1992. godine bacio bombu na verandu njegove (svjedokove) kuće. Sud je naveo da svjedok to uopće nije spomenuo u svom prvom iskazu, nego tek na glavnoj raspravi, te da je, iako je logično da neki svjedoci po prvi puta tek na glavnoj raspravi spominju neke događaje, jer je istraga vođena protiv 53 osobe, nerazumljivo da je svjedok to po prvi puta spomenuo tek na glavnoj raspravi, jer je bacanje bombe na verandu njegove kuće najteži čin i zlodjelo koje je pretrpio dok je bio u Berku. Štoviše, svjedok je naveo da je upravo zbog toga, dan potom, 17. svibnja 1992. godine, napustio Berak. Također je navedeno da je svjedokova supruga Marica sasvim drugačije prikazivala inkriminirani događaj. Sud je naveo i da je iz potvrde o služenju vojnog roka Vojnog odsjeka Sremska Mitrovica razvidno da je optuženik otišao služiti vojni rok 08. lipnja 1992. godine.

Svjedok Mato Mitrović je, vezano uz ovu točku optužnice, izjavio da je sa svojom obitelji napustio Berak 17. svibnja '92. Dan prije, oko 02,00 sata noću, bačena je bomba na „verandu“ njegove kuće. Sljedeće je jutro od jednog kapetana JNA čuo da su bombu bacili „Fićko“, Stevan Perić i sin Nikole Vorkapića. Izjavio je da u ranijem iskazu nije spomenuo bacanje bombe, jer ga o tome nitko nije pitao.

Svjedokinja Marica Mitrović je, u pogledu ove točke optužnice, izjavila da su ona i suprug, noć prije odlaska iz Berka, vidjeli opt. Perića i „Fićka“ u dvorištu svoje kuće. Navedeni su tada bacili bombu na njihovu kuću. Bomba se odbila i vani eksplodirala. Optuženika i „Fićka“ dobro

je vidjela. U produžetku njene kući bili su smješteni vojnici koji su nakon eksplozije izišli van i počeli pucati, pa su Perić i Fičko pobjegli. Rekla je da navedeni događaj nije spominjala u ranijim iskazima, jer je o tome nitko nije pitao.

Sud je naveo, da je iz obrane optuženog prihvatio samo dio u kojemu je tvrdio da je u ljeto 1991. godine imao 16 godina, i da je sa ostalom djecom iz Berka otišao u mjesto Šuljkovac, a da svi drugi dijelovi obrane nisu prihvaćeni, jer su dati u cilju izbjegavanja kaznene odgovornosti, i jer su sasvim suprotni iskazima brojnih svjedoka.

Sud nije prihvatio dio obrane optuženika u kojemu je tvrdio da je, u razdoblju od 02. listopada 1991. godine pa do kraja 1991. godine, u Berak dolazio samo dva puta. U tom su smislu samo djelomično prihvaćeni iskazi svjedoka Gorana Krstića, Predraga Stanojevića i Predraga Vučetića.

Svjedok Goran Krstić je izjavio da je optuženog Stevana Perića prvi puta vidio u lipnju ili srpnju 1991. Tada je opt. Perić, zajedno sa svojim bratom Draganom i sestrom Stanom, autobusom, sa ostalim mještanima Berka, stigao u selo Šuljkovac koje se nalazi kod Jagodine u Srbiji. Optuženik, te njegov brat i sestra, bili su smješteni u kući svjedokovih roditelja. Ondje su se nalazili do 24. prosinca 1991. godine kada su, zajedno sa ostalim Berčanima, napustili Šuljkovac. Nadalje je izjavio da je opt. Perić do rujna ili listopada neprekidno boravio u Šuljkovcu, a od tada pa do 24. prosinca je 2 ili 3 puta odlazio u Berak. Kada bi odlazio iz Šuljkovca je izbivao 4-5 dana. Svjedok je izjavio da su se optuženikovi roditelji u navedenom vremenu nalazili u Berku, te da je optuženikova majka bila bolesna, a majčina je bolest, prema tvrdnjama ovoga svjedoka, i bila razlog optuženikovih odlazaka u Berak. Izjavio je da opt. Perić za vrijeme boravka u Šuljkovcu nije pohađao ikakvu školu

Svjedok Predrag Stanojević je izjavio, da su djeca iz Berka početkom ljeta 1991. stigla u Šuljkovac, da su raspoređeni po kućama, te da su ondje ostali do kraja godine. Poznato mu je da su kod njegovog susjeda Gorana Krstića bili smješteni Stevan, Dragan i Stana Perić. U navedenom razdoblju viđao je Stevana Perića svakoga, ili svakoga drugoga, dana. Poznato mu je da je Stevan Perić 1-2 puta išao kući u Berak. Odlazio je vikendom i vraćao se nakon 2-3 dana.

Svjedok Predrag Vučetić je izjavio da je sredinom 1991. godine otišao u izbjeglištvo u selo Šuljkovac, općina Jagodina. Ondje je bio do sredine 1992. godine. U rujnu 1991. godine krenuo je u školu u Beogradu. Dva dana tjedno odlazio je u Beograd u školu, a ostale je dane išao u Jagodinu na praksu. Rekao je da je u Šuljkovcu bio i Stevan Perić. Misli da opt. Perić tada nije pohađao ikakvu školu te da u Šuljkovcu nije boravio cijelo vrijeme. Izjavio je da je Perića viđao često te da ga je viđao negdje do zime 1991. godine. U rujnu 1991. godine vidio ga je 5-6 puta. Viđao ga je i u listopadu, a toga se sjeća, jer su se u to vrijeme uvečer nalazili u centru sela Šuljkovac. Nije mogao reći koliko ga je puta vidio u zimsko doba, niti je mogao reći u kojem je to mjesecu bilo.

Sud je prihvatio dijelove iskaza ovih svjedoka u kojima tvrde da je optuženik sa bratom i sestrom bio u kući roditelja svjedoka Krstića u Šuljkovcu, da je ondje došao u lipnju ili srpnju 1991., i da je ondje boravio do 24. prosinca 1991. godine. Međutim, nisu prihvaćeni dijelovi iskaza u kojima se tvrdi da je optuženik išao u Berak 2-3 puta i da je ondje boravio po 4-5 dana (svjedok Krstić), odnosno da je odlazio 1-2 puta i da je ostajao oko 3 dana (svjedok Stanojević). Sud smatra da su ti iskazi dani u cilju pružanja alibija optuženiku ili umanjivanja njegove odgovornosti. Sud je naveo, da je iz iskaza brojnih svjedoka nedvojbeno utvrđeno da je optuženik bio stražar i čuvar u logoru u Penavićevoj kući, da to nije činio svakoga dana, jer je po kazivanju svjedoka ponekad išao u Šid, što može značiti da se u to vrijeme vraćao u Šuljkovac. Navedeno je, da iz iskaza svjedoka proizlazi, da je optuženik bio više dana čuvar i stražar u logoru, nego što bi to proizlazilo iz iskaza svjedoka Krstića i Stanojevića. Iskaz svjedoka Vučetića ocijenjen je nejasnim i neodređenim.

Svjedokinja Anđa Rušnov je izjavila da je optuženik u logor dolazio svakoga dana, osim kada bi morao ići u Šid.

Svjedok Tadija Mrkonjić je izjavio, da ih je optuženik svako jutro postrojavao u logoru, te da njemu, iako je invalid, nije dozvoljavao izostanke s postrojavanja.

Svjedokinja Mara Martić je izjavila da je opt. Perić u logoru bio stražar. Rekla je da je gotovo svakodnevno dolazio u prostoriju u kojoj je ona boravila.

Svjedokinja Marija Penavić je izjavila, da je opt. Stevan Perić bio šef u logoru, i da je maltretirao zatočenike svakodnevno ih postrojavajući.

Svjedok Petar Penavić je izjavio da je opt. Perić bio šef stražara u logoru koji je bio ustrojen u njegovoj (svjedokovoj) kući.

Svjedokinja Marija Tarač je izjavila, da je optuženik bio stražar u logoru, da je mijenjao uniforme, da je uvijek bio naoružan puškom ili pištoljem, te da je ponekad po sebi imao i redenike sa municijom. Rekla je da je često, pri jutarnjim postrojavanjima, ispred zatočenika postavljao puškomitraljez te se nitko od zatočenika nije smio pomaknuti. 15-ak puta ju je, uvijek noću, odvodio u Mitrovićevu kuću gdje je morala čistiti staklo i ostalo smeće koje su pijući i razbijajući napravili pripadnici srpskih postrojbi.

Svjedok Janko Tarač je izjavio, da je opt. Perić bio glavni stražar u logoru, da je bio naoružan pištoljem ili puškom, da ga je maltretirao nazivajući ga ustašom, te da je uvečer vodio njegovu ženu da čisti Mitrovićevu kuću.

Svjedokinja Jelena Mitrović je izjavila, da je opt. Perić bio među osobama koje su je sprovele u logor u Penavićevoj kući, da je u logoru maltretirao zatočenike, postrojavao ih.

Svjedok Franjo Burger je izjavio, da je optuženik u logoru bio čuvar, da je cijelo vrijeme bio u logoru, da je postrojavao zatočenike, te ih odvodio u zatvor koji se nalazio u susjednoj (Mitrovićevoj) kući.

Svjedok Tibor Elo je izjavio da je u Berku bio sve vrijeme rata. On i njegova obitelj nisu bili zatočeni u logoru. Od 02. rujna pa do kraja 1991. godine opt. Perića viđao je vrlo često. Viđao je da je Perić dolazio u kuću Mate Mitrovića.

Svjedok Nikola Brdar nije ispitan na glavnoj raspravi. U obrazloženju presude je navedeno da je u istrazi, između ostalog, rekao da su na straži oko logora bili Mile Rušnov, sinovi Bože Kvočke, te neki Stevica kojemu ne zna prezime.

Svjedokinja Eva Penavić je izjavila da je opt. Stevan Perić u logoru često postrojavao zatočenike.

Navedeno je da je optuženik bio zadužen oružjem i da je u 1991. godini bio pripadnik jedinice TO Berak.

U obrazloženju presude je navedeno da se:

- iz spiska članova jedinice u Berku Štaba TO Berak, od 24. 02. 1992. godine, vidi da je optuženi Stevan Perić bio zadužen sa automatskom puškom i da je u navedeno vrijeme bio na popisu TO Berak,
- u spisku učesnika rata u jedinicama TO Berak, od 12. 03. 1992. godine, pod rednim brojem 41 nalazi se ime Stevan Perić,
- iz spiska po ulicama o zaduženju oružja vidi da je Stevan Perić imao automatsku pušku,
- iz potvrde Štaba TO Berak, kao i iz spiska vojnika i starješina samostalnog voda TO Berak, vidi se da je opt. Stevan Perić bio vojnik samostalnog voda TO Berak.

Sud je naveo da je optuženik počinio djelo sa direktnim umišljajem, da je bio svjestan svoga djela, i da je htio njegovo počinjenje.

Kao **olakotne okolnosti** na strani optuženika Sud je cijenio činjenicu da je u vrijeme izvršenja djela imao nepunih 17 godina, tj. kao olakotnu okolnost uzeo je mladost, nezrelost i nepromišljenost optuženika. Također, Sud je olakotnom okolnošću ocijenio i činjenicu što je kao stražar u logoru u određenim prilikama bio “dobar” prema zatočenicima (*tu okolnost navelo je nekoliko svjedoka*), a u pogledu pobuda i osobnih prilika optuženika navedeno je da su i optuženikovi otac i brat također bili stražari u logoru, te da je kao olakotna okolnost cijinjena i optuženikova neosuđivanost.

Sud nije našao **niti jednu otegotnu okolnost** na strani optuženika.

Navedeno je da je, uzevši u obzir zbroj svih olakotnih okolnosti te nepostojanje otegotnih okolnosti, te uzimajući u obzir jakost povrede zaštićenog dobra, Sud smatrao da se svrhu kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane, te je optuženik osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 4 godine.

Optuženiku je i nakon objave presude produljen pritvor.

U izreci presude je navedeno da se oštećene Cvitu Mijatović i Anku Marinčić upućuje na parnicu gdje mogu ostvarivati imovinsko-pravni zahtjev.

Proces je pratio i o njemu izvještavao Mladen Stojanović, promatrač Centra za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek.